

Allemaal Indiaan: verhevigde realiteit of emo-terreur?

Roel Verniers was tot tranen toe bewogen door *Allemaal Indiaan* van Alain Platel en Arne Sierens.

Hij pleit voor een kritiek die emotioneel durft te zijn. Dat is een onhoudbare stellingname, reageert Rudi Laermans, die in *Allemaal Indiaan* niet meer dan een reeks clichés zag. Roel Verniers antwoordt op zijn beurt.

Voor een betrokken kritiek

Meneren Sierens en Platel,
Theaterliefhebber,

In een interview met Steven Heene van 13 november (leuke foto trouwens!) stipten jullie aan dat de liaison met de 'zogenaamde vierde wereld' in de perceptie van *Allemaal Indiaan* niet centraal moet geplaatst worden. Ik zal dat in deze brief dan ook niet doen en ook tijdens het kijken heb ik er niet aan gedacht. Bij *Mijn Blackie* lag dat anders: met het platteland had ik nog een eitje te pellen en dus vertelde ik in mijn recensie maar wat over de straatfeesten zoals die in mijn herinnering voortleven. Dat was overigens ongeveer de laatste keer dat ik zo vrijelijk uit mijn persoonlijke herinnering kon putten. Volgens de zeldzame feedback die ik van *De Standaard* op mijn artikels krijg, is een recensie niet gediend met al te veel persoonlijke annotaties. Omdat mijn echtgenote Clara in *Allemaal Indiaan* meespeelt, kon ik volgens de gangbare opvattingen over belangvermenging geen recensie schrijven. Jammer. Ik had dat graag gedaan.

De biotoop van de volkswijken is niet de mijne en wat dat betreft kijk ik naar jullie voorstelling zoals ik naar een stuk kijk dat leven en welzijn van de rijkelui in kaart brengt. Ook daar heb ik geen affiniteiten mee. Nochtans schijnt het specifieke kader de blik van nogal wat mensen mede te bepalen. Vooral theaterlui die de luxe hebben om *Allemaal Indiaan* te vergelijken met *Moeder & Kind* en *Bernadetje* vragen zich in de wandelgangen af waar jullie op aansturen. Wat de relevantie is van al dat 'aapjeskijken'? Hoe ze die brok verhevigde realiteit moeten plaatsen in hun opvattingen over theater dat toch bovenal aansluiting moet vinden bij een maatschappelijke context, politieke correctheid en meer van dat soort modewoorden? De kunst van het theater kijken bestaat erin om dat soort referentiekaders te vergeten. Drie van de vier keer dat ik *Allemaal Indiaan* zag, wrong ik me los uit de lijvenrij waartussen ik op de publiekstribune geplet zat, boog voorover en weende. Wat later snoot ik mijn neus en kroop de geur van haarlak en

parfum alweer naar binnen. *Allemaal Indiaan* heeft me aardig bij mijn kloten gehad. Da's theater, denk ik. En ik zou me moeten om-draaien en weglopen van de criticasters die in *Allemaal Indiaan* een procédéetje zien. Maar wiens kloten in een tang zitten, kan zich niet zomaar loswrikken. Ik schrijf deze brief dan ook omdat het me opvalt dat heel wat van de negatieve beschouwingen rond *Allemaal Indiaan* vertrekken vanuit een perspectief dat vooral buiten de voorstelling blijft staan en geen moeite doet om door die ene barrière te gaan: te vergeten wat je weet. Kijkend vergeten: het lijkt een verlies, maar de winst is enorm.

Wenen doe je met films, luidt het. En dan nog. Want je kent de trucs van die slimmerds uit Hollywood ondertussen wel. Naar toneel kijk je het meest met de ogen en het verstand. Het lijf laat je het liefst nog samen met de jas in de vestiaire achter. De zeldzame keer dat je de tranen bij een theatervoorstelling de vrije loop kunt laten, is dan ook een overwinning. Een kwaliteitslabel. Voor de voorstelling en voor jezelf. Er achteraf over praten, doe je dan veel minder. Je zegt dat 'het werkt' of dat het 'schoon' was. En verder blijf je stom. Al opgemerkt dat het woord 'mooi' in gesprekken over theater veel minder gebruikt wordt dan 'schoon'? Alsof in dat laatste woord door zijn veel zachtere klank zoiets als emotie geïntroduceerd wordt. Alsof we ons tegenover elkaar niet meer kunnen veroorloven dan een kleine nuance in taal. Vreemd: theater wordt gemaakt vanuit de buik, naar theater kijken doen we alleen maar met verstand. Ik vermoed dat we te veel op onze strepen staan: de criticus, de theatermaker, de onderzoeker. Allemaal pissen we in dezelfde pot, maar in het schuim is het soms ver zoeken naar engagement. Dat laatste slijt naar verluidt met de jaren. Posities en snobisme nemen het dan over.

Over procédés. Je kan er verzinnen voor elk gezelschap en je hoeft er nog niet eens moeite voor te doen. Vaak heeft men het dan over een eigen stem of persoonlijk parcours. In het geval van *Allemaal Indiaan* doet men er wat minnetjes over. Het keurmerk wordt dan

formule. Misschien heeft dat te maken met die graai naar codes uit televisie- en cinemaland. Kijk naar de frisse neus van Leonardo DiCaprio in *What's eating Gilbert Grape* en je weet alweer waar een stuk van de mosterd vandaan komt. Denk aan de muziek, hoe die tactisch ondersteunt en tussenbeide komt op cruciale momenten en je weet alweer wat je op het puntje van je stoel dwingt. Denk aan de uitspraak van Kurt Vanhoutte en UTA-companen in dat opiniestuk in *De Morgen* en je weet alweer dat je zoiets als authenticiteit en constructie loepzuiver tegenover elkaar moet plaatsen. Alsof acteurs ook maar poppetjes aan een touwtje zijn. 'Als een voorstelling niet is voorbereid, werkt ze niet', schrijven ze. Alsof die acteurs in hun nauwkeurig georchestreerde spel zichzelf niet aan splinters moeten slaan om het 'construct' overeind te houden, te doen 'werken'. Alsof alleen dat stel gekken uit de Nieuw West-voorstelling *Jezus/Liefhebber* het (straat)leven in het theater kan halen. Wil *Allemaal Indiaan* overigens wel zo expliciet rooksignalen sturen uit het asiel? Volgens het interview dus niet. Wel *Allemaal Indiaan* met een uitroepteken. Als een kreet: 'leven!'

Tijdens één van de voorstellingen in deSingel zit ik ergens op de achtste rij. Ik heb een vrijkaartje gekregen. Twee stoelen verder zit een zwangere vrouw met haar vriendin. De luide toon waarop ze overleggen over een uitzet voor de kleine roept meteen een gezellig coconingsfeertje op dat ik wel kan pruimen. Twee minuten voor *Allemaal Indiaan* begint, komt een dame met muts aan de rij staan, toont haar kaartjes en claimt de zitjes waarop de toekomstige moeder zit. De een neemt plaats op de trap, de vrouw-met-muts en haar man gaan zitten. Ze nestelt zich tegen zijn borst. Een meisje op de rij voor me, draait zich om en merkt op dat 'die mevrouw wel zwanger is, mevrouw!'. De dame neemt haar muts af, toont haar kale hoofd en zegt 'Ik heb kan-ker, mevrouw.' Ze mag blijven zitten. Het licht gaat uit en wat later hoor je Tosca over een terminale vriendin spreken. Ik heb me niet omgedraaid om de reactie van de vrouw op te meten.